

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Յայտարարում թիւների հաւասարման մասին է 2 40 պ.
 Յայտարարում թիւները ընդունվում են հայերէն եւ օտար լեզուներով,
 Յայտարարում թիւները ընդունվում են միմիայն պ. Շահվերդեանի
 պալիթիոնում.

1-1

Կ ե ր ք ի ն Տ ե ս ու թ ի ւ ն ։ — Պ ա տ մ ա
 կ ա ն ։
 Թ զ թ ա կ ց ու թ ի ւ ն ն ե ր , — Ք ու թ ա
 ի ր ի ր ։
 Ք ա ղ ա ք ա կ ա ն ։ — Լ ք ն հ ս ո թ ի ն ն ա ղ
 Վ ի ի ր օ ր ։ Հ իւ ղ օ յ ի մ ա ս Ի ն , — Ք ա ղ ա ք ա կ ա ն
 լ օ ր ե ր ։
 Մ ա ն ր լ ու ր ե ր ։
 Խ ա ռ ն լ ու ր ե ր ։
 Յ ա յ տ ա ր ա ր ու թ ի ւ ն ն ե ր ։
 Բ ա ն ա տ ի ր ա կ ա ն , — Պ , Պ ապ ա ջ ա ն ։

Հայ հոգեւոր և ալ դպրոցներէ զոյութեան սկզբնական ժամանակէյցայսօր միշտ ամենեց աւելի զգալի է եղել հէնց հայ լեզուի և կրօնական ստորակայից դասաւորուներէ պահասութիւնը: Դասերէն (գրաբար) լեզուէ հմուտ ուսուցիչներ շատ քիչ ունեւից և դպրոցներն որոնք միջոց ունին աշխատում են միմեանցից իրարէլ այդ առարկայի ուսուցիչներէն: Իսկ լեզուատեւ հայկաբան ուսուցիչներ լապտերով որոնելու են: Պարզ է, որ այսպիսի դրութեան մէջ հայ հոգեւոր դպրոցներն անկարող պիտի լնէին լիովին ծառայել իրանց հայատակէն այն է արտադրել լաւ հայադէւ և կրօնադէւ սաներ ի ծառայութիւն հայ դպրոցներէ և եկեղեցւոյ: Այսպիսի ուսուցիչք չեն կարող անձամբ բուսնել ծիլ ու պաշկիլի որով իրանց ուսուցչական աշխատանք մեր մէջ սովորաբար հետամուտ են միայն չքաւօր դասակարգի զաւակունք: որոնք չ'ունին միջոց թէ՛ լեզուագիտութեան և թէ՛ հայադէւութեան մէջ կատարելագործվելու: Իրանց ուսումն արտասահմանում շարունակելով:

Այսպես 1882 թվականին նոր
տարու զիշերը Ներսիսեան դպրոցի
հաղարարձութիւնն առաջարկվեցաւ
առաջինայ տարեմանն նշանաւոր
անելու համար, արձանագրութիւն
կազմել որոշելով որ դպրոցի վար-
չութիւնը պարտաւորվի այսուհետեւ
իւր Հայ լեզուի մէջ յառաջագէմ
և ընդունակ աշակերտներից մէկին
ուղարկել արտասահման լեզուագի-
տութիւն ուսանելու մի որ եւ
համալսարանում և իւր ուսման ըն-
թացքն գիտութեան այդ տաճար
ներէց մէկում աւարտելէց յետ Աե-
նեակի սուրբ Ղազարի վանքումն էլ
մի քանի տարի Հայերէն լեզուագի-
տութեան մէջ կտտարեւադրծկելով
վերագառնայ իբրև լեզուագէտ Հա-
յագէտ ու պարտաւորվի գէթ վե-
տարի ծառայել դպրոցին որոշեալ
սահմանով: Այսպէս սանի գալլից յետ
պիտի խրվիլը ներկորոշն և այսպէս
մշտապէս պիտի շարունակվի:

Այժմ լսում ենք, որ հերթիստան զարդիչ հոգաբարձութիւնը կարգադրել է չորս տարին լրանալից յետ վերադարձնել իւր սանիթիկ բաւական համարելով այդ ժամանակը լեզուադիտութիւն ուսանելու և հայերէնի մէջ կատարելագործվելու համար: Եթէ այս շնորհիտ է, շատ զարմանալի և ցաւալի բանի որ հոգաբարձութեան մէջ կան շատերը, որոնք համալսարաններում իւրանց ուսումն աւարտած են և կան, որոնք հէնց գերմանիայումն են ուսումն առած. ուստի և պէտք է տեղեակ լինին համալսարանական կարգերին և սոցա որոշած ժամանակամիջոցին որ և է անարկայ ուսանելու համար:

Ս. Մանդինիան.

անտարբեր են այսպիսի բնական և արդիւնաւոր հարստութեանց մշակութեան առաւել ևս խմբելով իրենք: Ներկայումս ինչպէս երկուսն էլ, այս կողմի արդիւնաւոր հոգիները տեղերը զատուում են օտարները իսկ իրանք տեղադրելը պէտք ունենան զարմանում և զմայլում են օտարաց շահեցողութեան վերայ: Իմերթի հոգը շատ փխրուն է և արդիւնաւոր և թէ որ նա իւր կորուստը և խոստանալը զրուծեան մէջ այսպէս շահուէա է, որքան առաւել մեծ տոկոս կը տայ իւր կանոնաւոր մշակմամբ: Ինչպէս հայ զիւղացիներ հաստատապէս չեն իմանում թէ որ տեղը որ բայն յարմար է ցանկութեանն և ոչ թէ միայն իմերթի յայտնաբերում հաստատապէս իմացայ որ Գուրմայից 5 վ. հեռու գտնւեն դարձեալ մի տեսակ մարմարոտեայ քարասար որը մէկ զրազիւր գնելէ մի իմերթի ինչոնից ամենաշնչն զընտել որի տուածը տասը հազարից պակաս է արժէքից: Պատմութեան որ Ռաճայի կողմերում կայ սակախաւսն աւագ թէ որքան տոկոսի կ'ունենայ յայտնի չէ մեզի դարձեալ փող չ'ունենալով չը կայ և ձեռնարկողը, ինչպէս հայերէն մէջ—նոյնպէս և սոցա մէջ չը կայ ընկերա-շահեցողական ձգտումն: Հարկաւոր է որ Կով. երկրաբանական ընկերութիւնը ուշադրութիւն դարձնէ այսքան հարստութեանց վերայ և տեղիները ուղարկէ հետազոտութեան: Բոլոր ամեն ուշադրութիւն եւ դարձեալ Թիֆլիսի և Գուրմայի բժշկական ընկերութեանց տեղական ստոր հանգրայն ջրերի և ջրամուկներ յատկութեանց վերայ որոյ պիտանենութիւնը մեզ անյայտ է և շատ անգամ անդիտութեան դործածելով ընկերութեան անդամները և առողջապահութեան վերահսկում են:

Ինչպէս հայ պատմութեան մէջ հասել է տեղեկական ցանկութեանը առաւել ևս հասած է վրաց սերունդի մէջ: Արդէն յայտնի է որ քանի կը զարգանայ կենդանութեանն օգին մի որ և է ժողովրդի մէջ այնքան ևս կը զօտարանայ կեանքը և գաւառական կենդանութեանն զօտարութիւնները յատու կը գտնուէ: Հարուստ է այն երկրի ժողովուրդը որունք կարող են կանոնաւոր և բնականօրէն երկրի զործել և զանազան արդիւնաւորութիւններ պատրաստել թէ իրանց համար և թէ այլոց:

Արքան որ գնաւորական պարբերական հրատարակող լրագիրները մեզ հաղորդում են Կովկասի այսօրուայ կենսական և զբոսականն զրուծեան մասին լրագրաւորապէս Գուրմայի իւր նահանգով գերծէ և այդպիսին զրուծիւնից, այդ կը շահանքութեանն պատուին և ներկայումս երեւոյած լեռնային հարստութեանց մեծամեծ աղբիւրները: Տեղական և օտար բաւական զին է ստացել և մեծ քանակութեամբ ուղարկւում է Ռուսաստան:

Կան երկրիներ որոնք առաւել ևս հարուստ են այդպիսի բնածին աղբիւրներով:

Երկրներով բայց ինչ օգուտ էր որ նոյա հարստացութիւնը զօտարանէ և ճանապարհները զօտարանէ: Իսկ Գուրմայի ֆիզիկական երկարութեան գնացքը բաժնով Գուրմայի սի նահանգի փնջերին զգալի օգուտներ է տալիս: ամեն իւր հետ տեղական արտադրութիւնները և ի վաճառ հանում: Բայց ի՞նչ էր որ տեղացիները անընդունակ են այդպիսի առատարուղի աղբիւրներից շահակութեան և այդ բոլորը թողնում են օտարաց:

Ներկայ տարին շատ յաճախ և խաղաղ է անցնում: Կա՛ն այսօրու մանուկները պտղաբեր ամիսները յոյսերս մեծ են ամեն տեսակ պողի առատութեան մասին: Եւ տալիս է թեան առաջինը կամայ կամայ բարձրանում է ընհանրապէս զիւրերները շատ զով է և խոստանալ որ այդպիսի ընկերացիները չեն զարգանում է ցերեկայ խնդրող օտար: Այս տարին իմերթիւն շատ բարի ու խաղաղ հրեշտակներ այցելելին: Գիւրմայի իւր հրեշտակները օգնելով միայն չը տուին—թէ՛ Ծաղիկը և թէ՛ կարմրուկը: Գաղաթի մարմարութիւնը ընդհանրապէս լաւացաւ շնորհիւ նահանգապետի: Թէպէտ բնութիւնը մեզ խնդում է և զիւր է բայց տեղական խրոխտ ու կոպիտ ժողովրդական բնութիւնը չը կարողացաւ ոչ լուսաւորութեան և ոչ երկրի ջրերը: Եւ այստեղ միմեանց զենքով վերաւորելը այնպէս սովորական է դարձել ինչպէս ձեռք համար ուղեւորները—իսկ սպանութիւնը ինչպէս բնական մահ: Ամբողջ 8-ին շատ քրտմիւն երեւոյթներ եղան որոնցից մէկը շատ զարհուրեցիչ է: Եւ առաւօտեան 10 ժամին տեղական վրաց կախիկապետի գրան առաջը զրօնում էին մէկ քահանայ մէկ արեւոյց և տեղական կախիկապետ քարտուղար ՄԺՆԵԼԻՆԻ, այդ միջոցին մի անյայտ չարագործ ձիով մօտենում է Ծաղիկը ևս զիւրը և ուղղակի քարտուղարի մէջքին արձակում է տարձանակ և բողբոսական միջոցում անյայտանում: չարագործը գետ ևս անյայտ է: Գիւրմայի քարտուղար իսկոյն մեռաւ: Հորի հանրը մեղանում զիւրիցային ճիշդահանգստական տեղ են բռնում:

Եթէ մանկանք այսօր Գուրմայի ստմը կը տեսնեն որ արհեստական ծաղիկ կամայ կամայ զարգանում է, այնպէս որ եթէ առաջ կուգէին տեղական կաղծիցը դուրս մի ուրիշ բան կարել տալ կամ տան իրեղէններից և կահ-կարասիքից պատրաստել տայ ըստ նոր սարքի մի որ և է բան շատ զօտարէր իսկ եթէ կար այն էլ անտեսելի զնով—բայց այսօր այդ բոլորը զգալի կերպով հեշտանում է շնորհիւ երկուր վարպետների: Այն բան իմ աչքին է ընկնում որը շատ սուղ էր դա էր որ Գուրմայի և իւր նահանգը չունի մի լուսանկարից աւելի: Կարձնում էմ այս բանի վերայ մեր հայ լուսանկարիչների ուշադրութիւնը: Եւ տեղ կարող է չորս լուսանկար ազատ ապրել և փող վաստակել միայն թէ փոքր ինչ տաղանդաւոր ընկնի:

Ամիր.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ ԴԵՍԱՆԻ ԴԵԿՏՈՐ ՀԻԻՊՅԻ ՄԱՍԻՆ.

Վիկտոր Հիւգօն կարող է ֆրանսական մտքի միութեան լուսավառ աղբիւրներից մէկը համարվել: Յարգանքով, որով չըմտադատած են նորա վերջին տարիները, ցոյց է տալիս, որ կան կէտեր, որոնց մէջ մենք գնաւ կարող ենք համաձայնութեամբ գործել: Վերջին օրերը բոլոր հասարակութիւնն, առանց տարբերութեան դասակարգի, կուսակցութեանց, և մատենագրական կարծեաց, հետեւում էր սրտապատասխան պատմութեանը նորա օգնականութեան մասին, և այժմ չը կայ մարդ, որ չըզգար այն դատարկ տարածութիւնն, որ զոյգեւէ է մեր հայրենեաց սրտում: Նա անփոխարինելի անպակաս էր եկեղեցու և կարելի է ասել, որ հին մայր եկեղեցու զաղաթը քանդվեցաւ այս ազնիւ մարդու մահով, որ մեր գարունը այնպէս բարձր լուսնած ունէր իղեպահանութեան զրօնակը:

Վիկտոր Հիւգօն ոչ միայն մեծ մարդ էր, նա էր և անուրի մարդ, իրաւ միակ և ակամայ թուում է, թէ Աստուած նրան ստեղծել էր միայնակ բաժան ուրիշ մարդկերանցից: Ո՛վ էր նա—ֆրանսիացի, գերմանացի, Սլաւոնացի: Նա ոչ միայն այս էր, այլ և մի այլ ոգ: Նորա հանձնարն ամեն ցեղական տարբերութիւններից բարձր էր, ուստի և ոչ մի մարդկային ցեղ չէ կարող նրան իրան պատկանող համարել:

Եր նա հոգեմտ, թէ նրա լուսավառ—ես չը գտնեմ: Այն կողմից նրա մէջ երևում է կատարելաւ բացառականութիւն վերացական զաղաթների: Նորա պաշտման զլուստը, մինչև անգամ համարձակվում եմ ասել, միակ ենթակայն էին երկու թէ երեք հրուս իրական առաքիպք: Գործընթակ ֆարիզ, Նյապոլի, ևս, աղբիւրը վերաբերութեամբ նա Տերտուզիանոսի կարծիքն ունի. նրան թվում է, թէ նա տեսնում է նրան և չօշակում է նրան, նորա հակադրութեամբ անմահութիւնը մտքի անմահութիւնն է և առ այս Վիկտոր Հիւգօն—իսկ իղեպահ է:

Ըստ նորա հակադրութեան իղեպահ (գաղափարը) թափանցում է նրա մէջ և է սորա հիմքն ու զոյապատճառը: Նորա Աստուծը, Սլաւոնացի Աստուծը չէ, որ անմահ է աշխարհի գարգանքում, այս Աստուծն այնք չէ աղօթել, այլ միայն նրան պէտք է պաշտել բարեպաշտ ահիւ և դողով: Նորա բոլոր կենդանու զգալի էր զօրեղ աղբիւրութիւնը կենդանի անասնաշունչների որ չըմտադատում էր և լցնում նրան—անասնաշունչների, որոյ մէջ ընկնում օրում էր:

Հենց այս բարձր փիլիսոփայութեան մէջ, որ Վիկտոր Հիւգօն ունեցել էր միայնութեան ժամերին, բովանդակվում է նրա հանձնարի զաղաթները: Սրա համար աշխարհը հաղորաւոր մակերևոյթ ունեցող աղաման է, որ լուսաւորվում է իւր ներքին լուսով և որ կախված է անասնաշունչ լուսարի մէջ: Նա կամենում է արտայայտել այն, ինչ որ տեսնում է ինչոր զգում—և չէ կարողանում: Բայց բանաստեղծի հոգին հեշտութեամբ չէ հաշտվում իւր անդրութեան հետ: Նա յամառում է, լարում է իւր բոլոր քանքերը անկարելի գէտ և չէ համաձայնում լուսի: Նրա հակադրական երեւակալութիւնը լրացնում է այն, ինչ որ չէ կարողանում նկատել միայն: Յաճախ նա բարձր է մարդկութիւնի երեւնի նրանից ստոր: Նրա մեծ երկաթիւրութիւնը արտաբանում են իրանց մէջ

պատկերը մի այլ, անյայտ աշխարհի որ ոչ ոքի աչքն աւելի չէ կարող տեսնել:

Վիկտոր Հիւգօնի թերութիւնը—իսկ անհրաժեշտութիւն է և առանց նոյա նա չէր կարող գոյութիւն ունենալ, որովհետեւ աշխարհի թերութիւնը յատուկ են ընտելեան ամեն ումին, որ գործում է իւր ներքին ձգտման զօրութեամբ: Նա ծնաւ, որպէսզի զառնայ ձայնաւոր փող, որոյ պարտքն է քանդել հնացած քաղաքների պատերը և վերջ գնել փառաւոր անցեալի բացառիկ պաշտման, անցեալի, որ այլ ևս չէ համապատասխանում ներկայ պահանջներին: XVII և XVIII դարերի մեծ մատենագիրները քննադատում էին բոլորովին վերջաւորված հարցեր և երբեք չէին աշխատում մտքով թափանցել նրա մէջ, թէ ինչպէս է կատարվում այդ վերջաւորութիւնը: Նորա սիրում էին զրազիւ միայն նրա: Ինչ որ բոլորովին պարզ էր—իսկ անասնաշունչների և իրերի զարգացումն օտարում էին նոյա ուշադրութիւնից: Գաղաթն զաղաթիւր, բնագործի հրաշալիք, ամբոխի հանձնար, անդիտակցութիւն, կամայականութիւն—այս բոլորը XVII և XVIII դարերի մատենագիրների քննութեան ենթակայ չէին: Մեր գաղի սկզբում չարիքը հասաւ իւր զօրութեան զաղաթներից:

Աշխարհի բնական ուսումնասիրութիւնը հրաշք ներգործեց. Լապլասի «Երկնային մեխանիկան», և Լապլանսի «Մաթեմատիկական մեխանիկան» երեւոյան իրեն երկու կիսագիտեր, ստեղծած մէկը միւսի համար, իսկ բարդական աշխարհի, այն է մատենագրութեան, զննութիւնը դարձաւ երկաթական խաղ, մի գարգալ, կեղծ և թերի բան:

Վիկտոր Հիւգօն ամենամեծն էր այն մարդկերանցից, որոնք իրանց նպատակ ընտելեան բարձրացնելու մտաւոր մշակութեան այս ծնած կողմը: Նորա մէջ ամեն ինչ էր բանաստեղծական: Ներքին ինչ էր բանաստեղծական է բուրում: Նրա ֆրանսիական լեզուն, որ մինչև այն ժամանակ ընդունակ էր համարվում մանր ոտանաւորների և սիրահարական միադրանայ համար, երեւոյաւ քաղաքականութեան և փայլուն բանաստեղծ, որ ցոյց տուեց զգալման և երեւակայութեան համար նոր ձայնաւորներ, միևնոյն ժամանակ ֆրանսիական բանաստեղծութեան մէջ յայտնագործեց և՛ ներդաշնակութիւն: Այն ինչ որ կատարեալ զանգակ էր թվում, նորա ձեռքում երեւեաւ հնչող պողպատ:

Պատկերազմում յաղթութիւնը տարած էր: Այժմ ով հարց ու փորձ կ'անէ զօրաւորին այն միջոցների մասին, որ նա գործ է գրել, գործերի մասին, որ արել է յաջողութիւնը ձեռք բերելու համար, ամեն զօրապետ պէտք է ինքնուրույն իր Բանակը—այս նա է կտակաւորութիւնը, որ մենք օրիշների մէջ պատարաւում ենք, նրան անհրաժեշտ է: Հիւգօն զաղաթականութեան (կոլեկտիվի) և ազատ արհեստի հանգանակը, սկզբունքն ու հաստատութիւնը դարձաւ:

Միայն այնպիսի գորեղ բնութիւն, որպիսի ունէր Վիկտոր Հիւգօն, կարող էր ստանձնել զեր, որ ընդունակ է կուսակալ ամենքին: Նա աւելի քիչ, քան ով է իցել, վայելում էր ազատութիւն, բայց և այնպէս որանով նա չէր զփառակում: Նա մեծ իղեպահի հոսակիր էր և կարծես հոգեւոր աշխարհի զաղաթնակը: Նա ուշք դարձնելու—այդ նրան շատ օգուտ էլ չէր բերել:

Տարիների հետ Վիկտոր Հիւգօնի իղեպահանութիւնը դարձաւ աւելի ընդարձակ և մաքուր: Նորա մէջ աւելի և աւելի զարգացաւ կարեկցութեան զգացումները զէպի հաղորաւոր թշուառ էակներն, որոյ բնութիւնը զոչ է բերում իւր

արտաճանկին: Վերջին ու Հիւգօն, երկու բոլորովին հակառակ բնուկներից ճանապարհ ընկնելով, միանում են սիրայ զգացման մէջ զէպի արդարութիւն և մարդկութիւն:

Յայտնի բան է, ապագայն լի է անյայտութեամբ և մենք չը գիտենք ճշդիւ, թէ ինչ կը պատահի 1985 թ, երբ կը տօնեն Վիկտոր Հիւգօնի հարիւրամեայ յօրեւանդութեան: Բայց մեծ հաւանականութեամբ կարելի է ասել, որ ինչ որ մնաց Վերջինից, նոյնը կը մնայ և Հիւգօնից: Վերջինը առողջ մտքի զրգումար յայտնեց, որ մարդիկ վերաւորում են Աստուծոյ, երբ յանուն նորա ուսուցանում են աւելի մեծաւորին: Նոյնն առում է և Հիւգօն, որ յանուն համաշխարհային սկզբունքի քարոզում է դադարաւ մարդկութեան Հօր վերայ, որոյ մէջ բոլոր մարդիկ միանային կողարութեան և սիրոյ կապերով:

Վիկտոր Հիւգօնի յաղաթականութիւնը կը կատարվի առանց կրօնական ձեռնարկի և այս բոլորովին արդարացի է: Ինչ ինչ կը վերաբերի, եթէ ևս լինելի որեւէ եկեղեցու սրբազործող պաշտօնայ և ինչ հրաւիրելն տալու վերջին պարագայ այսպիսի հանդուցեալներին, ևս մի քանի կտոր խոնկ զցելով սուրբ կրակը, կտակէ:

Յարգել և քոքը, ինչպէս այս խոնկի ծուխը բարձրանում է, թնդ վերաբարտանաւ՝ ձեր ջերմ աղօթքները մեծ մարդոց յիշատակի համար, որոնց համար, նոյա մարդը զաղաթարի պատճառով Աստուածութեան մասին, ներքին չէ ցանկալ հասարակ աղօթքներ և ձեռնար: Նորա հոգին այնքան տոգորված է իղեպալով, որ անմահացել է, ինչպէս ինքն իղեպալ: Նորա այնպէս խորը հաւատում էին ճշմարտութեան, բարութեան և արդարութեան, որ այդ, ըստ երեւոյթին վերացական, զաղաթարիցը դարձել են նոյա համար նոյնպէս իրական ինչպէս իսկական և բարձր գոյութիւնը: Նորա այս զաղաթարի մասին խօսում են ձեռնից ամեն ահասարակ լեզու և չեն ընկնում այլ մարդոց սխալի մէջ, որոնք դարերի ընթացքում լարում են իրանց բոլոր ձիւրը, որոնքով Աստուած բառի համանիշ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.

Կ. Պօլիցի «Temps» լրագրին գրում են. «Չը նայելով իրազգայնական յեղափոխութեան, որ տեղի ունեցաւ Անգլիայի և Ռուսաստանի յարաբերութեանց մէջ օսմանեան կառավարութիւնը շատ լուսնակում է եւանդով պարապել ներքիններն ամբողջելու հոգեւորվ: Կրօնայի սրբուն, որ գտնվում է Կ. Պօլիցի պատկերած են վախճան մարդիկ, որոնք նշանակած են ներքինների մօտ գտնվող բարձրութիւնը ամբողջելու համար: Կառավարութիւնը բանակցութիւն է մտել Հիւգօնից Կ. Պօլիցի և ֆրանսիական Forges և Chantier, զործարաններին նոր ութի ակնակիր նաւերի շինութեան պատուէր տալ, որովհետեւ այս զործարանների շինած ահանակիրները բոլորովին բուսարար երեւեցան:

Հատուկ զործակալութեան Լօնդօնի թղթակիցը ասում է, որ բանակցութիւնը Ռուսաստանի և Անգլիայի մէջ շարունակվում են: Արտաքին գործոց նախարարութիւնը ստացել է ռուսաց կառավարութեան նոր բացատրութիւնը, որոնք զլուսարապէս վերաբերում են աշխարհագրական մանրամասնութեանց: Լօնդօնում ստացված մասնա-

